

Byla C-519/20

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2020 m. spalio 15 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Amtsgericht Hannover (Vokietija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. spalio 12 d.

Suinteresuotasis asmuo ir apeliantas:

K

Pareiškėjas ir kitas proceso dalyvis:

Landkreis Gifhorn

Pagrindinės bylos dalykas

Nurodymas pripažinti, kad apylinkės teismo nutartimi suinteresuotojo asmens teisės buvo pažeistos tiek, kiek buvo nurodyta taikyti jam sulaikymą išsiuntimo tikslais nuo 2020 m. rugsėjo 25 d. iki 2020 m. spalio 2 d.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės, visų pirma Direktyvos 2008/115, aiškinimas; SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

1. Ar Sąjungos teisė, visų pirma Direktyvos 2008/115/EB 18 straipsnio 1 dalis ir 3 dalis, turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, turintis priimti sprendimą dėl sulaikymo išsiuntimo tikslais, kiekvienu konkrečiu atveju privalo įvertinti nuostatoje nurodytas sąlygas, visų pirma tai, ar tebesitęsia išskirtinė

padėtis, tuo atveju, kai nacionalinės teisės aktų leidėjas, remdamasis 18 straipsnio 1 dalimi, nacionalinėje teisėje yra nukrypęs nuo 16 straipsnio 1 dalies sąlygų?

2. Ar Sąjungos teisė, visų pirma Direktyvos 2008/115/EB 16 straipsnio 1 dalis, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama nacionalinės teisės nuostata, leidžianti laikinai iki 2022 m. liepos 1 d. išsiuntimo laukiančius įkalintuosius laikyti bausmių atlikimo įstaigoje, nors valstybėje narėje yra specialių sulaikymo centrų ir nėra nepaprastosios padėties, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2008/115/EB 18 straipsnio 1 dalį, dėl kurios būtų būtina laikyti minėtus įkalintuosius bausmių atlikimo įstaigoje?

3. Ar Direktyvos 2008/115/EB 16 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad įstaiga nėra „specialus sulaikymo centras“ išsiuntimo laukiantiems įkalintiesiems laikyti vien todėl, kad:

– „specialus sulaikymo centras“ netiesiogiai yra pavaldus tam pačiam vyriausybės nariui kaip ir bausmę atliekantiems asmenims skirtos kalnimo įstaigos, t. y. teisingumo ministrei,

– „specialus sulaikymo centras“ priklauso bausmių atlikimo įstaigai kaip skyrius, turintis atskirą vadovę, tačiau, kaip vienas iš kelių bausmių atlikimo įstaigos skyrių, bendrai yra pavaldus bausmių atlikimo įstaigos vadovybei?

4. Jei į trečiąją klausimą būtų atsakyta neigiamai:

Ar Direktyvos 2008/115/EB 16 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad asmuo yra laikomas „specialiame sulaikymo centre“, kuris yra skirtas išsiuntimo laukiantiems įkalintiesiems, kai bausmių atlikimo įstaiga įrengia specialų skyrių išsiuntimo laukiančių asmenų kalėjimui, šis skyrius užima specialią aptvertą teritoriją, kurioje yra trys išsiuntimo laukiantiems įkalintiesiems skirti pastatai, iš kurių viename laikinai apgyvendinti išimtinai pakaitines arba trumpas laisvės atėmimo bausmes atliekantys asmenys, bausmių atlikimo įstaiga rūpinasi, kad išsiuntimo laukiantys įkalintieji ir bausmę atliekantys asmenys būtų atskirti vieni nuo kitų: be kita ko, kiekviename pastate yra atskiros specializuotos patalpos (atskira rūbinė, atskira ligoninė, atskira sporto salė) ir, nors kiemas (laukas) yra matomas iš visų pastatų, prie kiekvieno pastato įkalintiesiems yra įrengta atskira, vielos tinklo tvora aptverta teritorija, o tiesiogiai iš vieno pastato patekti į kitą neįmanoma?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse, 16 straipsnio („Sulaikymo sąlygos“) 1 dalis, 18 straipsnio („Nepaprastosios padėtys“) 1 ir 3 dalys

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos ir parengiamieji įstatymo dokumentai

Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (Aufenthaltsgesetz, Įstatymas dėl užsieniečių gyvenimo, darbo ir integracijos federalinėje teritorijoje, toliau – AufenthaltG), 62a straipsnio 1 dalis (nuo 2017 m. liepos 29 d. iki 2019 m. rugpjūčio 20 d. galiojusi redakcija); šioje byloje reikšmingoje nuostatos dalyje buvo nustatyta: „Sulaikymas paprastai vykdomas specialiuose sulaikymo centruose. <...>“

2019 m. rugpjūčio 15 d. *Zweites Gesetz zur besseren Durchsetzung der Ausreisepflicht* (Antrasis geresnio pareigos išvykti iš šalies įgyvendinimo įstatymas), 1 straipsnio 22 punktas, 6 straipsnis ir 8 straipsnis

Aiškinamasis raštas dėl *Zweites Gesetz zur besseren Durchsetzung der Ausreisepflicht* 1 straipsnio 22 punkto

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 *Ausländerbehörde des Landkreises Gifhorn* (Gifhorno rajono užsieniečių reikalų tarnyba, toliau – pareiškėja) siekia, kad vienas Pakistano pilietis būtų išsiųstas į Pakistaną. Suinteresuotasis asmuo privalo išvykti iš šalies. Jis paaiškino savo noru pareigos išvykti nevykdysiąs ir pradėjo slapstytis. 2020 m. rugpjūčio 11 d. jis buvo aptiktas maršrutu Berlynas–Briuselis važiuosiamame autobuse ir sulaikytas. Tą pačią dieną kompetentingas apylinkės teismas nurodė iki 2020 m. rugsėjo 25 d. taikyti jam sulaikymą išsiuntimo tikslais (administracinį sulaikymą). Atskirojo skundo apylinkės teismas 2020 m. rugsėjo 2 d. nepatenkino. Kompetentingas apygardos teismas atskirąjį skundą 2020 m. rugsėjo 8 d. atmetė.
- 2 2020 m. rugpjūčio 11 d. suinteresuotas asmuo buvo nuvežtas į *Justizvollzugsanstalt Hannover* (Hanoverio bausmių atlikimo įstaiga, toliau – *JVA Hannover*) Langenhageno skyrių.
- 3 Pareiškėja pradėjo paso pakaitalo išrūpinimo procedūrą, kuri, pasak federalinės žemės institucijų, trunka apie 6 savaites. 2020 m. rugpjūčio 12 d. suinteresuotajam asmeniui buvo užsakytas lėktuvo bilietas. 2020 m. rugsėjo viduryje Langenhagene gautas suinteresuotojo asmens paso pakaitalas galioja iki 2020 m. gruodžio 31 d., jame yra įrašyta skrydžio data, skrydžio numeris ir paskirties vieta.
- 4 2020 m. rugsėjo 23 d. suinteresuotasis asmuo buvo nuvežtas į Frankfurto oro uostą. Tačiau oro vežėjas jo neskraidino, nes jis pademonstravo nenorą skristi. Tokiomis aplinkybėmis suinteresuotasis asmuo galėjo būti skraidinamas tik lydimas apsaugos. Bandydama suorganizuoti tokį skraidinimą, pareiškėja paprašė pratęsti sulaikymą išsiuntimo tikslais iki 2020 m. lapkričio 12 d.
- 5 Prašymą ji motyvavo tuo, kad norint gauti dar vieną paso pakaitalą reikia dar maždaug šešių savaičių. Jos teigimu, be palydos suinteresuotojo asmens išsiųsti

neįmanoma. Todėl ji pareiškė ketinanti grąžinti apeliantą į Pakistaną lydima apsaugos užsakomuoju Bavarijos institucijų skrydžiu 2020 m. lapkričio 10 d.

- 6 Prašyme institucija nurodė, kad suinteresuotasis asmuo ir toliau bus laikomas *JVA Hannover* Langenhageno skyriuje.
- 7 *JVA Hannover* Langenhageno skyrių prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas aprašo taip: Langenhageno skyrius Žemutinėje Saksonijoje yra centras, kuriame laikomi išsiuntimo laukiantys įkalintieji. Šiam centrai vadovauja bausmių vykdymo tarnyboje tarnaujanti pareigūnė. Visai *JVA Hannover*, kuri yra vienas didžiausių Žemutinės Saksonijos kalėjimų su maždaug 600 įkalinimo vietų, vadovauja įstaigos vadovas, kuris *per se* yra atsakingas ir už Langenhageno skyriaus veiklą. *JVA Hannover*, taigi ir Langenhageno skyrius, kaip ir kiti Žemutinės Saksonijos kalėjimai, yra prižiūrimi teisingumo ministerijos, kuriai vadovauja teisingumo ministrė.
- 8 Skyriaus teritorija yra Langenhageno miesto pakraštyje. Tai yra buvusi kareivinių teritorija. Ji aptverta aukšta vielos tinklo tvora. Skyriaus teritorijoje stovi trys maždaug vienodo dydžio dviejų aukštų pastatai. Ant langų yra grotos. Prie vieno iš pastatų stovi mažesnis pastatas ir transporto priemonių tunelis, per kurį į teritoriją patenka lankytojai ir įstaigos personalas, įvažiuoja ir išvažiuoja automobiliai. Viduryje tarp trijų pastatų yra parką primenantis kiemas su medžiais, tačiau jis uždarytas ir nenaudojamas. Priešais kiekvieną pastatą yra tvora aptverta teritorija, į kurią išsiuntimo laukiantys įkalintieji gali patekti dvi valandas per dieną. Šiuo metu ten gali būti laikoma iki 48 išsiuntimo laukiančių įkalintųjų (42 vyrai ir 6 moterys). Viename iš pastatų (pastatas Nr. 1) laikomi vyriškos lyties išsiuntimo laukiantys įkalintieji. Kitas pastatas (pastatas Nr. 2), priklausomai nuo poreikio, naudojamas moteriškos lyties ar kitiems vyriškos lyties išsiuntimo laukiantiems įkalintiesiems laikyti. Įkalintieji gali kasdien būti lankomi, po kelias valandas praleisti lauke, turi internetą ir gali turėti mobiliuosius telefonus. Kambariuose jie gyvena išimtinai po vieną; išreiškus pageidavimą jie gali būti apgyvendinti kartu. Laikotarpiu nuo 2020 m. rugsėjo 25 d. iki 2020 m. spalio 2 d. pastatas Nr. 3 buvo naudojamas pakaitines arba trumpas (iki 3 mėnesių) laisvės atėmimo bausmes atliekantiems asmenims laikyti. Bausmių atlikimo įstaiga pasirūpino, kad įkalintieji būtų atskirti vieni nuo kitų: jie buvo laikomi atskiruose pastatuose, iš kurių nebuvo įmanoma tiesiogiai patekti į kitus pastatus.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 9 Teismas mano, kad sprendimas, ar nurodymas taikyti sulaikymą laikotarpiu nuo 2020 m. rugsėjo 25 d. iki 2020 m. spalio 2 d. buvo neteisėtas, priklauso nuo Sąjungos teisės aiškinimo.
- 10 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo manymu, taikyti sulaikymą išsiuntimo tikslais neturėjo būti nurodyta, jeigu buvo aišku, kad jis bus

vykdomas pažeidžiant *AufenthG* 62a straipsnio 1 dalį, kuri turi būti aiškinama atsižvelgiant į Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį.

- 11 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, suinteresuotojo asmens laikymas Langenhageno skyriuje laikotarpiu nuo 2020 m. rugsėjo 25 d. iki 2020 m. spalio 2 d. pažeidė *AufenthG* 62a straipsnio 1 dalį. Sulaikymas išsiuntimo tikslais buvo vykdomas ne „specialiame sulaikymo centre“. *JVA Hannover* Langenhageno skyrius laikotarpiu nuo 2020 m. rugsėjo 25 d. iki 2020 m. spalio 2 d. nebebuvo „specialus sulaikymo centras“, nes toje pačioje teritorijoje kartu su išsiuntimo laukiančiais įkalintaisiais (apeliantas pastate Nr. 1) buvo laikomi ir bausmę atliekantys asmenys (pastate Nr. 3). „Specialus sulaikymo centras“ reiškia, kad erdvinio ir organizacinio požiūriu jis turi būti atskirtas nuo bausmių atlikimo įstaigų. Nagrinėjamu laikotarpiu šio atskyrimo nebuvo. Visi trys pastatai yra arti vienas kito, pasiekiami per bendrą įėjimą arba minėtąjį transporto priemonių tunelį. Nors Langenhageno skyrius, kuriame laikomi išsiuntimo laukiantys įkalintieji, turi atskirą vadovę, tačiau ir išsiuntimo laukiantiems įkalintiesiems, ir bausmę atliekantiems asmenims prižiūrėti buvo naudojami tie patys kalinimo įstaigos darbuotojai. Net jei specialios kalėjimo prižiūrėtojų kompetencijos, susijusios su (ilgesnį laiką) kalinamų asmenų priežiūra, globa ir aprūpinimu, gali būti labai sviri priežastis integruoti sulaikymo centrą į teisingumo administracinę sistemą, vis dėlto, kaip mano teismas, būtina imtis pakankamų priemonių atskirti erdves, kur laikomi bausmę atliekantys asmenys ir išsiuntimo laukiantys įkalintieji, bei atskirai organizuoti jų laikymą.
- 12 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas, aiškindamas Sąjungos teisę savarankiškai, savo sprendimą grįstų nuo 2017 m. liepos 29 d. iki 2019 m. rugpjūčio 20 d. galiojusios redakcijos *AufenthG* 62a straipsnio 1 dalimi. Tiesa, pastaroji nuostata 2019 m. rugpjūčio 15 d. *Zweites Gesetz zur besseren Durchsetzung der Ausreisepflicht* (toliau – Pakeitimo įstatymas) 1 straipsnio 22 punktu buvo pakeista, nustatant, kad toks laikymas, kaip pirmiau aprašytas, yra leidžiamas. Tačiau, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, minėtuoju įstatymu atliktas pakeitimas nedera su Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalimi, nuo kurios nacionalinės teisės aktų leidėjas neturėjo teisės nukrypti.
- 13 Priimdamas Pakeitimo įstatymą, nacionalinės teisės aktų leidėjas rėmėsi nepaprastosios padėties, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalį, buvimu. Tačiau, nepriklausomai nuo to, ar tuo metu, kai buvo priimtas Pakeitimo įstatymas, tokia nepaprastoji padėtis buvo, ji turėtų tebesitęsti iki šiol. Net jei teiginys, kad dėl „Covid 19“ pandemijos ir su ja susijusio išaugusio erdvės poreikio ir būtinybės laikytis didesnių atstumų kalinimo įstaigos (bausmių atlikimo įstaigos) patiria didelę naštą, ir atrodo įtikinamas, šios didelės naštos priežastis negali būti išskirtinai didelis trečiosios šalies piliečių skaičius. Pakeitimo įstatymo projekto aiškinamajame rašte irgi nepateikta pagrįstų argumentų dėl nepaprastosios padėties.

- 14 Kadangi Pakeitimo įstatymu teisės aktų leidėjas, remdamasis nepaprastą padėtimi pagal Direktyvos 2008/115 18 straipsnio 1 dalį, siekia nukrypti nuo Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalies, pirmiausia kyla pirmasis klausimas, ar nurodymą taikyti sulaikymą nagrinėjantis teismas kiekvienoje byloje, susijusioje su sulaikymu išsiuntimo tikslais, pats privalo nustatyti, ar yra nepaprastoji padėtis, ar privalo vadovautis teisės aktų leidejo konstatavimu, neatlikdamas patikrinimo kiekvienu konkrečiu atveju.
- 15 Tuo atveju, jeigu taikyti sulaikymą nurodantis teismas pats privalėtų įsitikinti, kad yra nepaprastoji padėtis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo manymu, nepaprastosios padėties reikalavimai įvykdyti nebūtų; tokiu atveju kiltų antrasis klausimas, ar, remiantis Direktyvos 2008/115 16 straipsnio 1 dalimi, Pateikimo įstatymo reikia netaikyti.
- 16 Jeigu ir į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, viskas priklausytų nuo sąvokos „specialus sulaikymo centras“ aiškinimo. Trečiuoju klausimu siekiama išsiaiškinti, ar sulaikymo įstaiga vien dėl organizacinio integravimo į teisingumo administracinę sistemą negali būti „specialiu sulaikymo centru“. Jeigu į šį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ketvirtuoju klausimu siekiama išsiaiškinti, kokie konkretūs reikalavimai keltini „specialiam sulaikymo centrui“, visų pirma, ar įstaiga gali būti „specialiu sulaikymo centru“ išsiuntimo laukiantiems įkalintiesiems, jeigu vienas iš pastatų, esančių aptvortoje įstaigos teritorijoje, yra naudojamas bausmę atliekantiems asmenims laikyti.